TEMES SOCIOECONÒMICS
GADESO
Una ullada monogràfica a la nostra realitat socioeconòmica

NÚMERO 41 NOVEMBRE 2014

Claus per entendre el mercat laboral (X)

L'OCUPACIÓ ESTIUENCA DE 2014: UNA FLOR QUE, EN COHESIÓ SOCIAL, NO HA FET ESTIU

Anàlisi de l'EPA del tercer trimestre de 2014

Introducció

Aquest desè número de TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO de la sèrie dedicada a les noves claus per entendre el mercat laboral, inclou el nostre anàlisi del mercat de treball de les Illes Balears segons les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) del tercer trimestre de 2014.

Cal recordar que, des del primer trimestre de 2014, l'EPA ha introduït una seria de canvis metodològics que, bàsicament, consisteixen en l' incorporació de les xifres del Cens de Població i Habitatges de 2011, substituint les que s'empraven fins aleshores basades en el Cens de 2001. Per tant, els resultats d'anys anteriors han variat i, en molts casos, és convenient observar les evolucions amb la nova metodologia aplicada.

Val a dir que, per a una economia tan estacional com la de les Illes Balears, l'observació del tarannà del mercat laboral en els mesos de juliol, agost i setembre és de cabdal importància. És sabut que en el tercer trimestre de cada any s'assoleix el cim de la corba estacional illenca, el sector turístic en conjunt va a tota màquina, i es registren els consums energètics i la generació d'altres externalitats ecològiques més grans. També és el trimestre amb els períodes més perllongats de vacances escolars, la qual cosa fa que hi hagi un major potencial de població activa. Cada estiu, des de fa molts anys, hi ha molts joves que passen de ser inactius (estudiants) a actius, diguem-ne, ocasionals. En definitiva, el trimestre estival és, per a l'economia illenca, el període de l'any amb major generació de PIB i major participació laboral.

És en aquest context en què s'han d'analitzar les dades que seguidament exposarem. La problemàtica del mercat laboral ha canviat de naturalesa: la major o menor qualitat del treball ha passat de ser una qüestió associada a la temporalitat i la

rotació en els llocs de treball a un problema de severa precarietat laboral i social. La qüestió laboral i social rau en el grau d'inclusió que genera el mercat laboral d'avui en dia. Òbviament, com és habitual històricament a les Illes Balears, durant els mesos centrals de l'estiu de 2014 hi ha hagut més població ocupada, però, aquesta major participació laboral ha proporcionat uns guanys salarials suficients per a assegurar que les persones treballadores no es situïn en risc de pobresa o d'exclusió social? Malauradament, amb les dades de l'EPA del tercer trimestre de 2014, no es pot assegurar la generalització d'aquesta, diguem-ne, funció bàsica del treball remunerat a la nostra societat. Hom pot afirmar que l'ocupació estiuenca quantitativament ha estat una flor estacional que no ha fet estiu en matèria de cohesió social. Ans al contrari: Ha confirmat que la pobresa laboral (l'existència de cada pic més treballadors i treballadores que no tenen una retribució salarial superior al llindar de la pobresa) s'estén perillosament. Sembla que l'únic horitzó sociolaboral de sortida de la crisi és una major descohesió social.

*Tot i la brevetat que procuram tinguin els **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO**, esperam que el contingut d'aquest sigui del vostre interès.*

1. Taxa d'activitat en el trimestre de més activitat econòmica

El gràfic següent és molt il·lustratiu del que ha passat al mercat laboral de les Illes Balears durant l'estiu: En el trimestre amb les característiques abans esmentades (de més activitat econòmica, en el cim de la estacionalitat, en els mesos de vacances escolars en els que hi ha molts joves de l'ensenyament de secundària postobligatòria que passen de ser inactius (estudiants) a actius ocasionals) i, fonamentalment amb més arribades de turistes que els anys anteriors, la taxa de població activa (percentatge de persones que estan en condicions i volen treballar) té una variació positiva inapreciable del 0,06%. Aquesta dada palesa que el mercat laboral estiuenc illenc segueix, gairebé, amb poca atracció de nous efectius laborals i constants moviments migratoris.

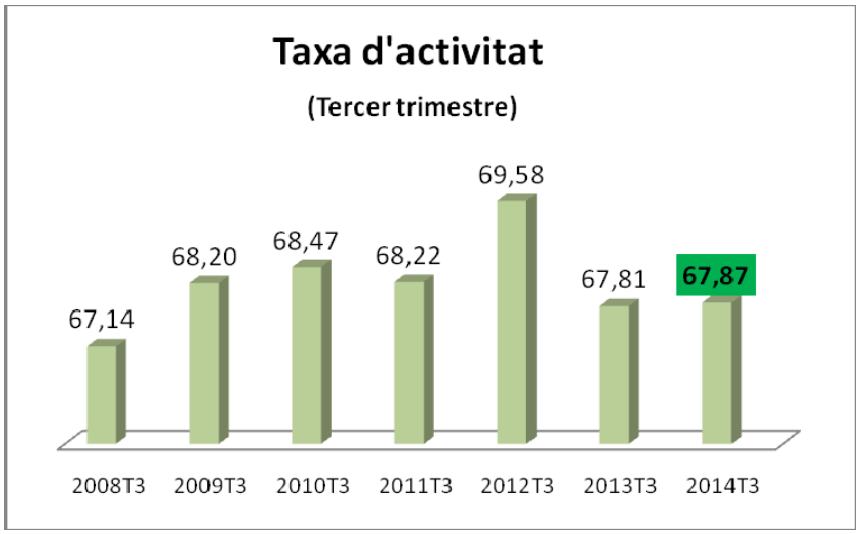

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

2. L'atur en el trimestre de major participació laboral

La xifra de 101.000 persones en atur és la dada més rellevant de la situació del mercat laboral. Una taxa d'atur del 15,94% en ple estiu d'un any que s'havia presentat com excepcionalment bo en matèria turística, és prou significativa del problema quantitatiu estructural del mercat laboral de les Illes Balears. La tendència a la baixa del nombre total de població aturada i de la taxa d'atur (vegeu els dos gràfics següents) s'ha d'associar amb el deteriorament de les condicions laborals que veurem més endavant.

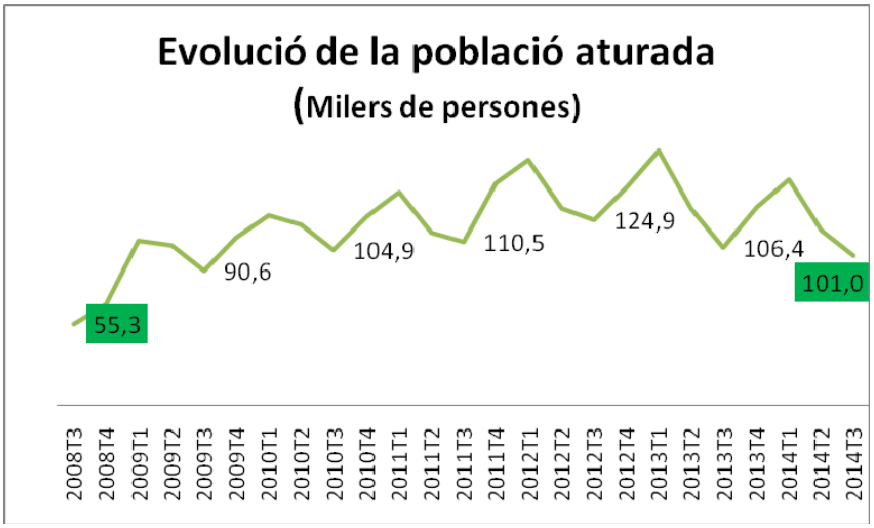

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

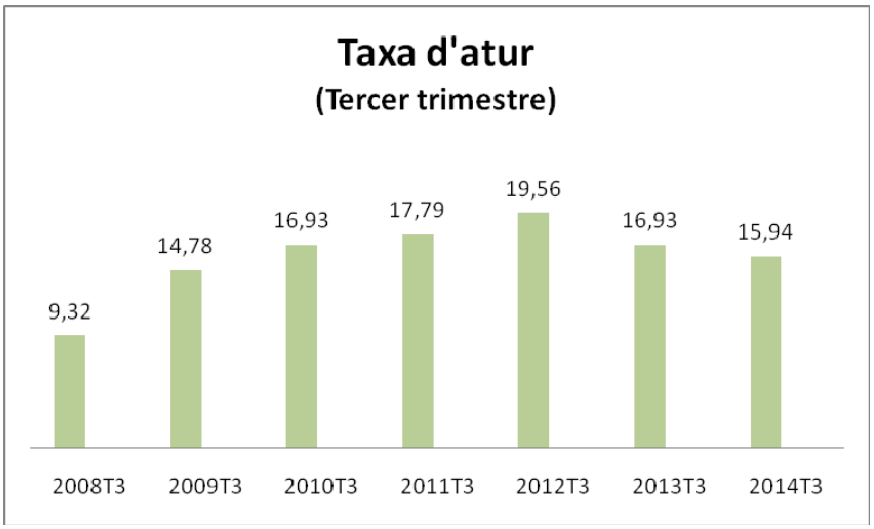

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

Malgrat la baixada de gairebé un punt de la taxa d'atur global, la taxa d'atur juvenil registra un estirabot de més d'un 6%. La següent gràfica ens permet observar la tendència creixent en aquesta taxa d'atur juvenil i, alhora, visualitzar que l'estiu de 2014 s'ha registrat la segona taxa estival més gran d'atur juvenil d'ençà que començà la crisi.

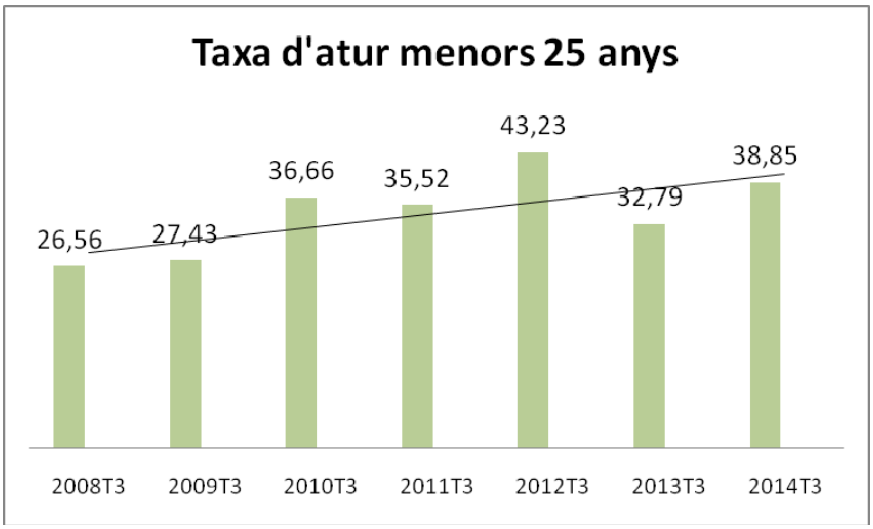

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

En els *TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO* que analitzen les dades trimestrals de l' EPA, posam molt èmfasi en dues informacions (que es reflecteixen a les dues gràfiques següents) que tenen una gran importància a l'hora d'avaluar la capacitat inclusiva del mercat laboral. Sembla obvi que en ambdós casos s'avança envers una major descohesió social.

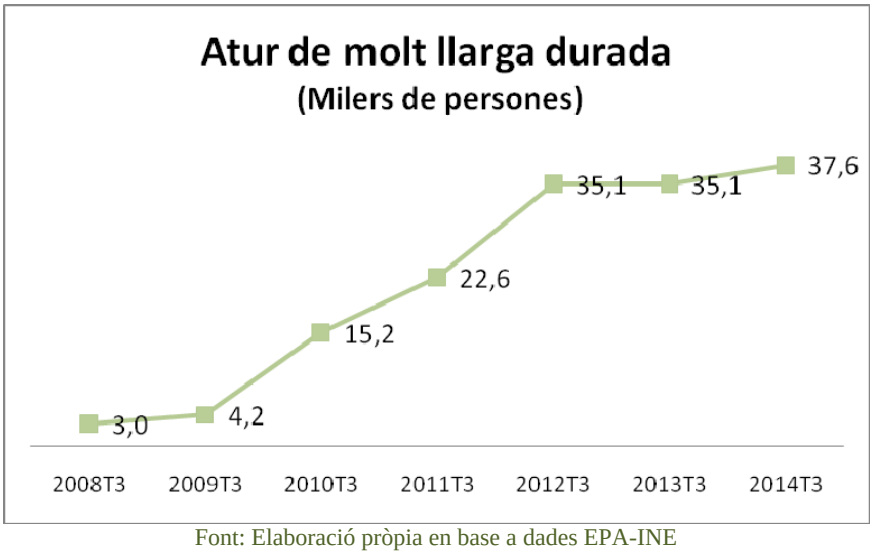

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

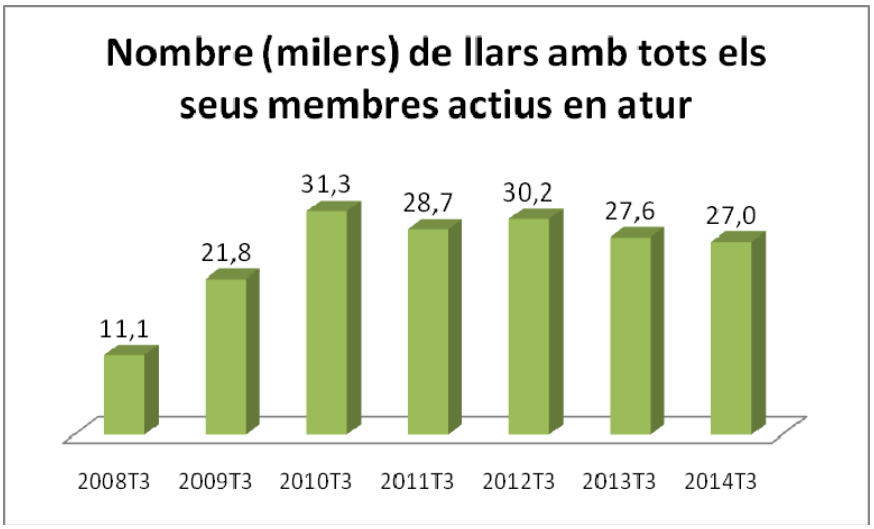

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

3. L'ocupació en el període en el que més creixen les oportunitats d'ocupació

La gràfica següent ens mostra l'evolució de la taxa d'ocupació a les Illes Balears (el percentatge de persones majors de 16 anys que han treballat almenys una hora durant el trimestre) dels últims 6 anys. S'observen variacions estacionals, i que la taxa del tercer trimestre d' enguany és lleugerament superior a la dels quatre anys anteriors. No obstant això**,** s'ha de prendre en consideració, com un element clau que explica aquesta lleugera millora de la taxa d'ocupació, que la taxa de població activa del tercer trimestre de 2014 és la menys baixa dels darrers sis anys.

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

4. La temporalitat i parcialitat de l'ocupació estiuenca

El gràfic següent és clau per entendre el relat que hem fet en els apartats anteriors d'aquest *TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO*.

A les Illes Balears, en el tercer trimestre de 2014, el 28,1% de la població assalariada és temporal i el 14,0% de la població ocupada ho és a jornada parcial. Ambdós percentatges són indicadors de la precarització del mercat laboral.

Val a dir, per una banda, que tendència a la baixa de la població assalariada temporal s'ha de matisar amb dues informacions que l'EPA no reflecteix amb suficient nitidesa: a) L'estirabot de les persones assalariades com a Fixos Discontinus i b) La presència en el mercat laboral d'una forma de contractació formalment estable, però amb un període prova d'un any, durant el qual l'acomiadament no necessita al·legar cap causa i el cost empresarial és zero. Per l'altre costat, la tendència a la parcialitat laboral és clarament alcista, la qual cosa ens està indicant que, tot i el modest augment de la població ocupada, hi ha menys hores treballades, menys retribució salarial i, per tant, més pobresa laboral.

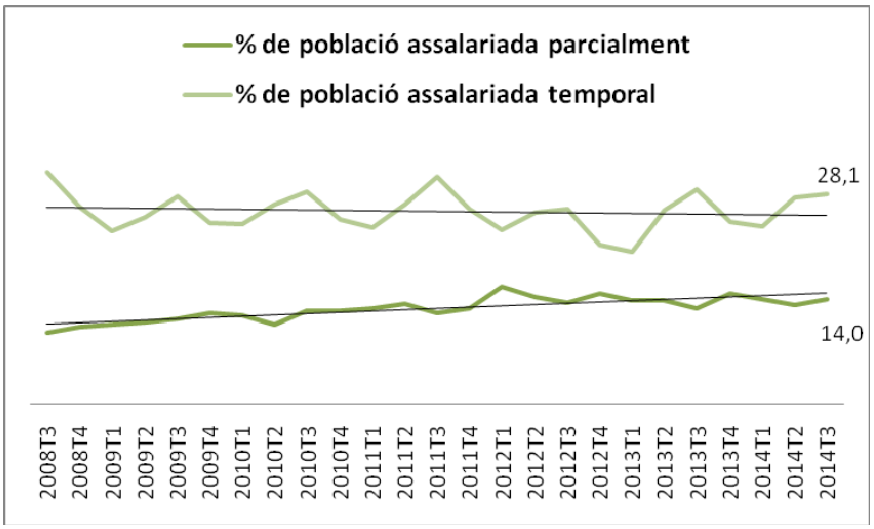

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE

5. La protecció de la població aturada durant l'estiu de 2014

Acabem amb dos gràfics que il·lustren una dada que ens sembla especialment feridora i que, malauradament, aprofundeix en la preocupació central del darrer número de *Panorama Sociolaboral Gadeso* (disponible a www.gadeso.org) en el que alertàvem de la manca de protecció de la desocupació en què es troben una gran part de les persones aturades a les Illes Balears.

Val a dir que en un any la taxa total de protecció (el percentatge estimat de persones aturades que cobren alguna prestació) a les Illes Balears ha baixat un 6,7%.

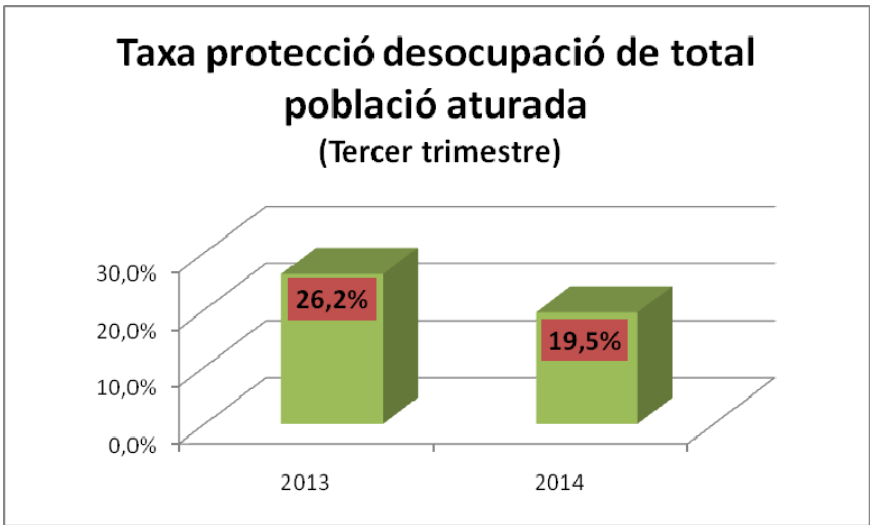

Font: Elaboració pròpia en base a dades EPA-INE
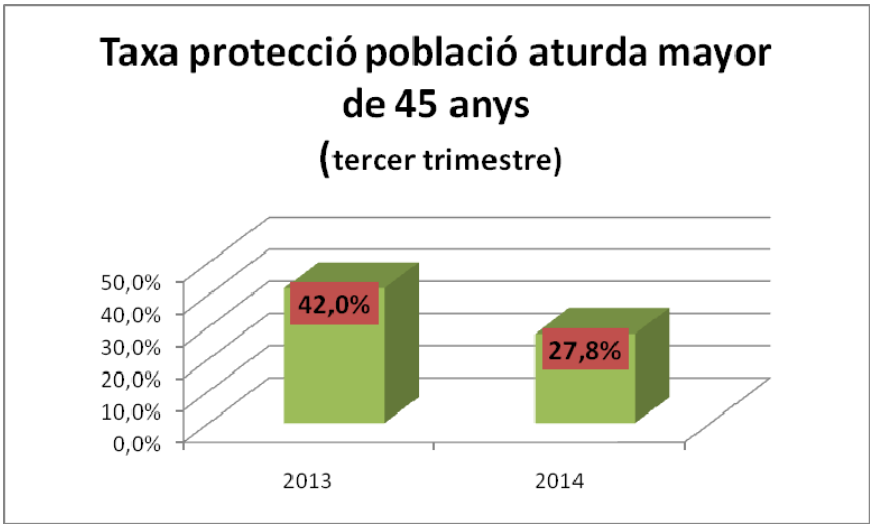
El col·lectiu més afectat per aquesta baixada de la protecció, és el de la població aturada major de 45 anys. Les retallades realitzades al subsidi per a majors de 45 anys han fet estralls: la taxa de protecció d'aquest col·lectiu baixa un 15,8%.